

Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott**Tid:** Torsdagen den 4 mars 2021 kl. 09:00-12.00**Plats:** Esplanaden och digitalt**Beslutande:** Charlotta Westerlund (S)
Solveig Granberg (C)
Ari Leinonen (S) (tjg. ers)
Mehrana Bassami (S)
Ulrik Berg (M) (tjg. ers)
Maria Myrstener (V) (tjg. ers)
Carinne Sjöberg (L)**Övriga deltagare:** Se sidan två**Utses att justera:** Solveig Granberg**Sekreterare:** digital underskrift §§ 5-13
Olov Häggström**Ordförande:** digital underskrift
Charlotta Westerlund (S)**Justerare:** digital underskrift
Solveig Granberg (C)

BEVIS**Justerat protokoll har offentliggjorts genom anslag**

Organ: Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott

Sammanträdesdatum: 2021-03-04

Anslaget har satts upp: 2021-03-18

Anslaget tas ner: 2021-04-09

Förvaringsplats: kommunledningsstaben

Underskrift:

.....
Olov Häggström

Övriga deltagare

Ej tjänstgörande ersättare

Helena Smith (S)

Alice Nikmanesh (MP)

Fredrik Rönn (C)

Tjänstemän

Annika Dalén, övergripande planering

Linda Gustafsson, övergripande planering

Josefin Sundling, praktikant

Sara Moberg, Länsstyrelsen i Västerbotten

§ 5

Diarienum: KS-2019/00093

JUSK yttrande motion 3/2019: Ingen social dumpning vid upphandlingar**Beslut****Jämställdhetsutskottet föreslår kommunfullmäktige****att avslå motionen**

Reservation: Maria Myrstener (V)

Ärendebeskrivning

Vänsterpartiet föreslår i motion 3/2019:

- Att Umeå kommun skall tillämpa krav på personalövertagande vid alla större tjänsteupphandlingar.
- Att Umeå kommuns bolag skall tillämpa krav på personalövertagande vid alla större tjänsteupphandlingar där t.ex. kollektivtrafiken är ett tydligt exempel.

Motionärerna menar att trots att Upphandlingsmyndighetens nationella upphandlingsstrategi betonar vikten av krav på social hänsyn för att säkerställa goda arbetsvillkor och lika möjlighet för alla har det blivit allt mer uppmärksammat hur människors arbetsvillkor försämras genom offentliga upphandlingar.

Ett byte av privata utförare, menar Vänsterpartiet, innebär inte allt för sällan att personalen inte vet om de kommer att få ha kvar sin anställning. De som får fortsatt anställning hos den nya utföraren får ofta sänkt arbetstid, prov- eller timanställning och förlorar förmåner som de haft tidigare. För att komma till rätta med problemet räcker inte krav på kollektivavtal eftersom det räknas som en ny anställning. De yrkar därför på att det borde införas krav på personalövergång med bibehållna arbetsvillkor vid alla större tjänsteupphandlingar.

Jämställdhetsutskottets yttrande

Det är inte möjligt att lösa alla sociala samhällsutmaningar genom att ställa krav i offentliga upphandlingar, men det går att bidra till att uppnå en positiv samhällsutveckling genom att ställa sociala krav i upphandlingar. Den offentliga upphandlingen kan ses som ett verktyg som kompletterar lagstiftning och andra åtgärder för att möta samhällsutmaningar, och bidrar till arbetet med att uppnå kommunens högt ställda ambitioner kring hållbarhet, däribland social hållbarhet.

Umeå kommuns upphandlingsreglemente anger att: *"Inför varje inköp/upphandling ska sociala hänsynsfrågor beaktas vid kravställandet. Vad särskilt gäller sociala hänsyn ska antidiskrimineringsklausuler och särskilda kontraktsvillkor såsom krav på kollektivavtal eller motsvarande i den mån lagen tillåter."*

Jämställdhetsutskottet instämmer i vikten av att ställa sociala krav kring arbetsvillkor i upphandling. Detta särskilt eftersom arbetstagare inom vissa tjänstesektorer, många gånger kvinnodominerade, är särskilt utsatta för dåliga arbetsförhållanden, deltidsanställningar och låga löner.

Upphandlingsmyndigheten lyfter till exempel städtjänster med flera som områden där det kan finnas stor risk för oskäliga arbetsvillkor vid kontraktets utförande. För att motverka detta har Upphandlingsmyndigheten utformat två krav som kan ställas om det finns risk för oskäliga arbetsvillkor: 1) Om arbetet utförs i Sverige ska villkoren omfatta lön, semester och arbetstid enligt centrala kollektivavtal. 2) Om arbetet utförs i andra länder ska villkoren omfatta ILO:s kärnkonventioner om förbud mot barnarbete, tvångsarbete, diskriminering och rätten till föreningsfrihet.

Med det sagt är dock även möjligheten att ställa krav i den offentliga upphandlingen reglerad. När det gäller att gå utanför dessa krav och likt motionärerna efterfrågar, *ställa krav om personalövergång vid alla större tjänsteupphandlingar*, finns det regleringar som försvårar ett sådant beslut.

Även om upphandlingsreglerna lägger stort vikt på sociala hänsyn är rättsläget oklart om det är möjligt att ställa krav som innebär en

verksamhetsövergång. En bedömning av både laglighet och lämplighet måste göras i varje enskilt fall utifrån de grundläggande principerna, friheten att tillhandahålla tjänster samt den eventuella konkurrensnedvridande effekten. Det är enligt Upphandlingsmyndighetens jurist inte möjligt att kategoriskt ange att krav på övertagande av personal alltid är förenligt med tillämplig upphandlingslag vid kollektivtrafikupphandlingar, som nämns specifikt i motionen, utan den upphandlande myndigheten måste, precis som vid all upphandling, ta ställning till om de valda kraven och dess nivå är lämpliga att ställa och förenliga med de grundläggande upphandlingsprinciperna i det enskilda fallet.

Beslutsunderlag

Motion 3/2019

Beredningsansvariga

Annika Dalén, utvecklingsstrateg

Linda Gustafsson, jämställdhetsstrateg

Beslutet ska skickas till

Jämställdhetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Maria Myrstener (V) yrkar på bifall till motionen.

Charlotta Westerlund (S) och **Ulrik Berg (M)** yrkar på avslag till motionen enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Propositionsordning som godkänns

Ordförandens ställer avslag mot bifall för motionen. Jämställdhetsutskottet beslutar att avslå motionen, enligt tjänsteskrivelsens förslag.

§ 6

Diarienum: KS-2020/00509

JUSK yttrande motion 17/2020: Inför Rinkebymodellen och SFI med baby**Beslut****Jämställdhetsutskottet föreslår kommunfullmäktige****att anse första att-satsen besvarad****att avslå andra att-satsen**

Reservation: Ulrik Berg (M)

Ärendebeskrivning

I motion 17/2020 föreslår Kristdemokraterna:

- Att kommunfullmäktige beslutar att ge individ-och familjenämnden i uppdrag i samråd med regionen implementera Rinkeby-modellen i områden där behovet finns.
- Kristdemokraterna föreslår även att kommunfullmäktige ska införa en obligatorisk SFI med baby under föräldraledigheten för nyanlända.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt individ- och familjenämnden har yttrat sig på motionen och föreslår att anse motionen besvarad respektive att anse första att-satsen besvarad och avslå andra att-satsen.

Motionärerna menar att den nuvarande integrationen av kvinnor som är födda i ett utomeuropeiskt land är bristfällig. Med implementeringen av Rinkebymodellen samt införandet av obligatorisk "SFI med baby" kommer de nyanlända kvinnorna att bryta sin isolering och snabbare lära sig det svenska språket, och förslaget skulle på så vis bidra till en väg in i samhällsgemenskapen.

Med Rinkebymodellen avses den modell som använts i Rinkeby sen 2013. Hembesök utförs i de fall då föräldrarna inte har möjlighet att närvara på föräldrautbildningen som erbjuds av BVC. Tanken med hembesöken, som genomförs vid sex tillfällen när barnet är 0–15 månader, är att föräldrarådgivare från socialtjänsten tillsammans med BVC-sjuksköterska ska stärka föräldrarnas kunskaper om barn, förbättra samspelet mellan föräldrar och barn, öka föräldrarnas kontakter med andra samhällsinstanser och stärka föräldrarnas självkänsla och välbefinnande.

Jämställdhetsutskottets yttrande

Det är viktigt att alla nyanlända ges jämlika möjligheter att delta i språkundervisning och integreras i det svenska samhället och det är problematiskt om nyanlända kvinnor isoleras i en högre utsträckning än männen. Jämställdhetsutskottet ser positivt på insatser som stärker förutsättningarna för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Umeå kommun drev under 2019 "Projekt SFI för föräldralediga", i den utbildningen deltog främst högutbildade kvinnor. För att nå ut till en större grupp av kvinnor har medel beviljats för att driva projektet "Salam familj". I projektet som startade i november 2020 erbjuds föräldralediga SFI i öppna förskolans lokaler. Målgruppen är i första hand personer med utomeuropeisk bakgrund som har kort eller ingen utbildning.

En variant baserad på Rinkeby-modellen har också införts på Ersboda hälsocentral, och har diskuterats för Mariehems och Ålidhems hälsocentraler. Inom denna modell erbjuds deltagande i föräldrastödsgrupp och för de som tackar nej eller inte har möjlighet att delta erbjuds istället tre hembesök från socialtjänst och BVC.

Kristdemokraternas förslag att införa ett obligatoriskt program för nyanlända anses inte vara lämpligt av varken gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden eller individ- och familjenämnden. Nämnderna menar att vuxna individer ska ha rätt att själva välja om de vill delta i en utbildning eller inte. Vidare innebär föräldraledigheten en rättighet att vara ledig tillsammans med sitt barn, därmed bör inte kompletterande aktiviteter vara obligatoriska. Jämställdhetsutskottet instämmer i denna

bedömning och vill tillägga att ett obligatorium innebär en påföljd om det inte följs. I detta fall finns inget lagrum för kommunen att införa sanktioner mot individer som väljer att inte delta.

Jämställdhetsutskottet ser därför att projektet "Salam familj" och den lokala varianten av Rinkeby-modellen är lokala anpassningar av de insatser som föreslås i motionen. Dessa är erbjudandeverksamhet som syftar till att bidra till en väg in i samhällsgemenskapen enligt motionens intentioner och i linje med målet att skapa förutsättningar för kvinnor och män ha makt att forma samhället och sina egna liv.

Beslutsunderlag

Motion 17/2020

Individ- och familjenämndens yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande

Beredningsansvariga

Annika Dalén, utvecklingsstrateg

Linda Gustafsson, jämställdhetsstrateg

Beslutet ska skickas till

Motionärerna

Individ- och familjenämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Jämställdhetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Ulrik Berg (M) yrkar på bifall till motionen.

Charlotta Westerlund (S), Maria Myrstener (V), Mehrana Bassami (S) och Solveig Granberg (C) yrkar på bifall till tjänsteskrivelsens förslag

Propositionsordning som godkänns

Ordförandens ställer bifall till tjänsteskrivelsens förslag mot bifall för motionen. Jämställdhetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag att anse första att-satsen besvarad samt avslå andra att-satsen.

§ 7

Diarienum: KS-2020/00906

JUSK yttrande motion 40/20: Använd auktoriserade tolkar i ärenden som rör mäns våld mot kvinnor**Beslut****Jämställdhetsutskottet föreslår kommunfullmäktige****att anse motionen besvarad**

Protokollsanteckning Alice Nikmanesh (MP) Se beslutsordning.

Ärendebeskrivning

I motion 40/2020 föreslår Miljöpartiet:

- Att Umeå kommun enbart använder sig av auktoriserade tolkar i ärenden som rör mäns våld mot kvinnor

Motionärerna uppmärksammar i motionen den negativa utvecklingen inom området mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld som har skett under den pågående pandemin. Som ett led i att stärka skyddet för våldsutsatta kvinnor och tjejer föreslår motionärerna att Umeå kommun ska garantera att kommunen i ärenden där tolkning behövs enbart använder auktoriserade tolkar.

Jämställdhetsutskottets yttrande

Umeå kommun liksom övriga kommuner och regioner är beroende av tolkar för att möta personer som inte behärskar det svenska språket. Tillgången till en kompetent tolk är en förutsättning för tillgänglig och rättssäker samhällsservice. Att använda sig av auktoriserade tolkar kan vara ett verktyg för att säkerställa ett rättvist bemötande gentemot de kvinnor som inte behärskar det svenska språket. Det är viktigt att personer som befinner sig i en utsatt situation och som inte behärskar det svenska språket får ett likvärdigt bemötande som svensktalande medborgare. Det är särskilt viktigt när en person befinner sig i en särskilt utsatt situation där exempelvis våld förekommer.

Enligt förvaltningslagen 13 § ska myndigheter använda tolk och se till att översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska. God kommunikation är viktigt i alla möten och man kan behöva anlita en tolk om kvinnan har så begränsade kunskaper i svenska att det blir svårt att kommunicera. Det är viktigt att eventuell tolkning sker på ett korrekt sätt och att tolken i fråga är neutral både i förhållande till den våldsutsatta och den eller dem som utövar våldet. Genom att använda sig av auktoriserade tolkar kan minska risken för missförstånd eller liknande i ärenden av känslig natur.

I Umeå kommuns *Riktlinjer för de sociala nämndernas arbete med våld i nära relationer* (antagna 2012, uppdaterade 2016) finns ett avsnitt med titeln "Tolkhjälp". Där anges bland annat att:

"Tolk kan, om det behövs, anlitas för såväl muntlig tolkning som skriftlig översättning. Det är viktigt att använda en tolk som är neutral både i förhållande till den våldsutsatta och till den som utövar våldet. En annan förutsättning är att kvinnan litar på tolken. Tolkens kön kan ha betydelse och kvinnan kan därför tillfrågas om hon föredrar en kvinnlig eller manlig tolk. Låt inte anhöriga tolka - använd en auktoriserad tolk som kvinnan litar på. Telefontolk kan vara det bästa alternativet för att kvinnan skall känna sig trygg. När det gäller små språkgrupper på orten bör telefontolk alltid användas."

Tolk är inte en skyddad yrkestitel. Däremot finns en statlig auktorisation, som sker hos Kammarkollegiet och erhålls efter genomgångna skriftliga och muntliga prov samt lämplighetsbedömningar. Efter godkänd auktorisation erhålls den skyddade yrkestiteln auktoriserad tolk.

Det finns idag 1048 auktoriserade tolkar i Sverige i Kammarkollegiets register. Dessa tolkar på sammanlagt 47 olika språk, varav det för vissa språk finns enbart en auktoriserad tolk i hela landet (däribland georgiska, azerbajdzjanska, thai och swahili). Centrum för flerspråkighet vid Umeå kommun tillhandahåller idag modersmålsundervisning för elever på 38 olika språk, och har ytterligare 24 språk där ansökan om modersmålsundervisning kommit in men ingen lärare i dagsläget har gått

att ordna. Enbart i Umeå kommun finns alltså familjer med åtminstone 15 fler språk än de där auktoriserade tolkar finns att tillgå i Sverige idag. Jämställdhetsutskottet ställer sig generellt positivt till användandet av tolk för att i alla situationer möjliggöra för alla att göra sina röster hörda och därmed skapa förutsättningar för alla att ha makten att forma sina egna liv. Däremot ser utskottet en risk i att utforma ett regelverk som innebär krav på att enbart auktoriserade tolkar får användas i vissa ärenden, då tillgången på just auktoriserade tolkar är så begränsad, och menar att nuvarande riktlinjer i kommunen kring tolkanvändande i våldsärenden uppfyller motionens intentioner.

Beslutsunderlag

Motion 40/2020

Beredningsansvariga

Annika Dalén, utvecklingsstrateg

Linda Gustafsson, jämställdhetsstrateg

Beslutet ska skickas till

Motionärerna

Jämställdhetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Charlotta Vesterlund (S) och **Ulrik Berg (M)** yrkar att motionen ska anses besvarad enligt tjänsteskrivelsens förslag

Maria Myrstener (V) yrkar på bifall till motionen.

Propositionsordning som godkänns

Ordförandens ställer att anse motionen besvarad mot bifall för motionen. Jämställdhetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag att anse motionen besvarad.

Protokollsanteckning Alice Nikmanesh (MP)

Att en tolk är auktoriserad är en viktig legitimering och att skärpa kraven för de tolkar som används bör vara en viktig ambition för Umeå kommun. Det är också något självaste jämställdhetsmyndigheten rekommenderat kommuner, framförallt i ärenden som rör våld i nära relationer. Kommunen bör inte nöja sig

med att låta tolkförmedlingar som nyttjas själva stå för kvalitén utan höja sin ambition och signalera detta tydligt till förmedlingarna.

Beskrivningen att det råder brist på utbildade tolkar kan egentligen vändas till att det heller aldrig funnits så många med utbildning som det gör idag. Och självfallet gäller att första bästa tolk används i akuta ärenden eller när det inte går att få tag på auktoriserad tolk. Vi hade önskat att man inte släppte denna fråga som både är viktig utifrån ett jämställdhets- men också jämlikhetsperspektiv, och kommer fortsätta jobba för detta.

§ 8

Diarienum: KS-2021/00235

JUSK aktivitetsplan och budget 2021**Beslut****Jämställdhetsutskottet beslutar****att anta förslag till aktivitetsplan och budget 2021 enligt nedan****Ärendebeskrivning**

Umeå kommun ska bedriva ett aktivt och långsiktigt jämställdhetsarbete och vara ett gott exempel på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Jämställdhetsutskottet ska initiera, granska och följa upp kommunövergripande frågor ur ett jämställdhetsperspektiv, utveckla strategier för att nå jämställdhetsmålet, ur jämställdhetssynpunkt bereda ärenden som ska behandlas av kommunfullmäktige och öka medvetenheten om vikten av ett jämställdhetsperspektiv inom olika politikområden. Arbete med jämställdhet är en förutsättning för att skapa en inkluderande, attraktiv och hållbar stad. Det övergripande målet för jämställdhetsarbetet i Umeå kommun är att skapa förutsättningar för att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Jämställdhetsarbetet ska bygga på gedigen kunskap om genus, vunna erfarenheter av tidigare arbete och ta stöd av "Den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå" (CEMR-deklARATIONEN) och "Strategi för jämställdhetsarbete i Umeå kommun". Arbetet ska påverka samtliga verksamhetsområden. Jämställdhetsarbetet i Umeå kommun ska präglas av förståelse för att ett jämställdhetsperspektiv ska vävas in i allt arbete (jämställdhetsintegrering), men också att det också finns behov av särskilda (riktade) satsningar/projekt för att höja kunskapen och medvetandet inom vissa områden om att synliggöra och motverka ojämställdhet. Arbetet ska ta sikte på att vara strukturförändrande och en central utgångspunkt är kunskap och medvetenhet om att kvinnor och män inte har samma makt att forma samhället och sina egna liv. Kvinnor som grupp har mindre makt och inflytande än män som grupp och detta får effekter på livets alla

områden. Kunskap om att detta är föränderligt behöver också finnas, liksom kunskap om att effekter av ojämställdhet drabbar både flickor och pojkar, kvinnor och män.

”Strategi för jämställdhetsarbete i Umeå kommun” är ett verktyg för att uppnå det av kommunfullmäktige satta målet: Umeå kommun ska skapa förutsättningar för att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Detta mål innebär att kvinnor och mäns livsvillkor och livsmönster ska synliggöras i alla frågor, vilket också kräver analys av de villkor som existerar för kvinnor och män, samt analys av de maktstrukturer som finns i samhället. Att alla verksamheter har tillgång till och använder sig av könsuppdelad statistik är en viktig förutsättning. Samordning är centralt i jämställdhetsarbetet. Framskrivning av mål och resultatmått med tydlig bäring på jämställdhet behövs för att arbetet ska kunna följas. I det kan ”Den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå” (CEMR-deklARATIONEN) som Umeå kommun skrev under 2008, ”Strategi för jämställdhetsarbete i Umeå kommun”, och rapporten ”Det könade landskapet” fungera som stöd.

Jämställdhetsarbete behöver finnas i alla verksamheter och på alla nivåer. Fokus ska vara på att satsningar, projekt, utvecklingsfrågor eller annat som ses som centrala i respektive verksamhet ska införliva en jämställdhetsanalys. Detta innebär att verksamheterna ska skaffa sig kunskap om dessa frågor och genomföra arbete som skapar jämställdhet istället för ojämställdhet. Kunskap om kvinnor och mäns livsmönster och förutsättningar ska införlivas i verksamheternas arbete så att servicen till Umeå kommuns flickor och pojkar, kvinnor och män erbjuds med denna kunskap.

Jämställdhetsutskottet kan genom sin budget stötta enskilda enheter, etc. i att genomföra till exempel analyser eller kompetensutveckling. Beprövade metoder ska användas i arbetet. Stöd i detta arbete finns att få hos funktionen jämställdhetsstrateg. Det är centralt för arbetet att detta görs i ett tidigt skede och att frågan finns med i hela processen. Att analysera och arbeta med fördelningen av resurser utifrån ett jämställdhetsperspektiv (gender budgeting) är också ett viktigt verktyg för att synliggöra

strukturella skillnader och kunna utveckla nya metoder i verksamheter och sammanhållna analyser i kommunen som helhet. Målet är att upptäcka vilka hinder, och skillnader i förutsättningar, som finns när det gäller möjligheter att använda gemensamma resurser.

Förslag till aktiviteter för jämställdhetsutskottet under 2021:

Stöd till verksamheter och processtöd jämställdhetsintegrering

1. Genomföra processutbildning i jämställdhet för tjänstepersoner i verksamheter som möter unga samt uppföljande träffar för existerande nätverk av processledare
2. Stötta verksamheter i deras jämställdhetsarbete genom att skapa strukturer för ett hållbart och långsiktigt jämställdhetsarbete
3. Följa upp antal nämnder som bryter ner det övergripande jämställdhetsmålet till resultatmått i de egna styrkorten
4. Verka för att minst en ny verksamhet per år initierar alternativt fördjupar jämställdhetsarbete

Kunskapshöjande insatser i jämställdhetsfrågor riktade till politiker i Umeå kommun

5. Nämndsspecifika utbildningar och samtal med nämnderna, samt framtagande av statistik inför kommande uppdragsplaner
6. Inom ramen för URBACT-projektet GenderedLandscape genomföra workshop med politiker med fokus på smart cities, stadsplanering, innovation och jämställdhet.
7. Genomföra en gemensam kompetensutveckling för samtliga ledamöter i jämställdhetsutskottet, inklusive ersättare.

Utåtriktad verksamhet samt synliggörande av jämställdhetsperspektiv inom olika politikområden

8. Övergripande frågor har en genusanalys som underlag inför kommunfullmäktige
9. Årlig återrapport till kommunfullmäktige kring utskottets arbete
10. Genomföra URBACT-projektet GenderedLandscape med handlingsplan för integrering av jämställdhetsperspektiv i frågor som rör stadsplanering och smarta städer
11. Utveckla det digitala stödet i jämställdhetsfrågor med hjälp av Umeå kommuns webb inklusive Gendered Landscape-sidan med filmer, stödmaterial, etc.

12. Genomföra eller samverka i genomförandet av minst två större utåtriktade arrangemang med fokus på aktuella jämställdhetsfrågor
13. Uppmärksamma 100-årsjubileumet av kvinnors rösträtt
14. Stötta integreringen av jämställdhet som metod i kommunens våldsförebyggande arbete

Förslag till aktivitetsbudget för jämställdhetsutskottet 2021

Stöd till verksamheter och processtöd jämställdhetsintegrering

1. Processutbildning jämställdhet samt nätverk 75 000 kr
2. Stötta verksamheter
150 000 kr
3. Följa upp nämnders resultatmål
4. Ny verksamhet med jämställdhetsarbete

Kunskapshöjande insatser i jämställdhetsfrågor riktade till politiker i Umeå kommun

5. Nämndsspecifika utbildningar 50 000 kr
6. Workshop med GenderedLandscape
7. Gemensam kompetensutveckling för JUSK 30 000 kr

Utåtriktad verksamhet samt synliggörande av jämställdhetsperspektiv inom olika politikområden

8. Genusanalys i övergripande frågor till KF
9. Årlig återrapport till kommunfullmäktige
10. Medfinansiering GenderedLandscape 200 000 kr
11. Utveckla det digitala stödet i jämställdhetsfrågor 100 000 kr
12. Utåtriktade arrangemang med fokus på aktuella jämställdhetsfrågor
50 000 kr
13. Uppmärksamma 100-årsjubileumet av rösträtten 50 000 kr
14. Jämställdhet i våldsförebyggande arbete 50 000 kr
15. Övrigt
45 000 kr

TOTALT

800 000 kr

Beredningsansvariga

Linda Gustafsson, jämställdhetsstrateg

Annika Dalén, utvecklingsstrateg

§ 9

Diarienum: KS-2021/00147

JUSK - remiss Kollektivtrafikprogram för Umeå kommun**Beslut**

Jämställdhetsutskottet beslutar

att anta yttrande över kollektivtrafikprogram för Umeå kommun enligt tjänsteskrivelsens förslag med tillägget "Förslag på aktiviteter kan till exempel vara kampanjer riktade mot män och inventering och satsningar på busstrafik till mansdominerade arbetsplatser."

Ärendebeskrivning

Förslaget till nytt kollektivtrafikprogram, framtaget av tekniska nämnden, beskriver hur Umeå kommun ska planera och arbeta för att kollektivtrafiken ska kunna möta befolkningstillväxten, utgöra en större andel av det totala resandet samt göra vardagen enklare för alla resenärer. 2008 antog Umeå kommun målet att resor som görs med kollektivtrafik, cykel och till fots tillsammans ska utgöra minst 65 % av alla resor för boende inom Umeå tätort år 2022. Våren 2020 reviderades detta till år 2025. För att uppnå detta måste de hållbara färdsmittorna prioriteras i samhällsplaneringens tidiga skeden och syftet med kollektivtrafikprogrammet är att konkretisera översiktsplanens intentioner gällande kollektivtrafik samt hur denna ska utvecklas för att nå 65 %-målet. Programmet ska visa hur andelen resor som görs med kollektivtrafik kan öka samt öka kollektivtrafikens kvalitet. Programmet har tre insatsområden och åtgärder kopplade till dessa:

1. System – Kollektivtrafiken i Umeå kommun ska tillsammans med gång och cykel vara det självklara valet för inomkommunala persontransporter
2. Kvalitet – Det ska vara snabbt, enkelt, tryggt och bekvämt att resa med kollektivtrafik i stadstrafikens stomlinjenät och i kommunens tillväxtstråk
3. Tillgänglighet och trygghet – Kollektivtrafiken i Umeå kommun ska vara tillgänglig för alla resenärgrupper.

Jämställdhetsutskottet utgör en av remissinstanserna för förslaget till nytt kollektivtrafikprogram och framför nedan sina synpunkter.

Jämställdhetsutskottets yttrande

Jämställdhetsutskottet välkomnar ambitionen att majoriteten av de resor som genomförs inom Umeå tätort ska göras med gång-, cykel- och kollektivtrafik. Vidare välkomnar jämställdhetsutskottet att de planerade insatserna inkluderar faktorer såsom trygghet och enkelhet. Umeå kommuns resvaneundersökning visar att en betydligt högre andel kvinnor än män gör hållbara resor. Vinnova tog 2020 fram rapporten "Jämställdhet och transportsystemet". Rapporten lyfter att en del av de skillnader i resmönster som finns mellan män och kvinnor beror på roller i arbetsliv och hem samt på skilda ekonomiska förutsättningar. Vidare lyfter rapporten att det också finns skillnader i värderingar mellan kvinnor och män när det gäller transporter som inte kan förklaras av faktorer som inkomst, utbildning, civilstånd etc. Till exempel värderar kvinnor trafiksäkerhet, kollektivtrafik, miljö och hållbarhet högre jämfört med vad män gör. Genomgående i litteratur som beskriver könsskillnader för transporter beskrivs hur kvinnor oftare ser andra transportalternativ än bilen, och också försöker använda dem. Att kvinnor som grupp i högre utsträckning reser hållbart i Umeå visar på att beteende kan förändras och att normer och värderingar är en central fråga i relation till kollektivtrafik.

Jämställdhetsutskottet önskar se tydligare skrivningar om hur olika gruppers möjligheter att lämna synpunkter och vara del i processer som handlar om att utforma kollektivtrafiken på ett sätt som gör den ändamålsenlig, tillgänglig och trygg ska säkerställas, t.ex. via riktade dialoger, enkäter etc. Här vill jämställdhetsutskottet också särskilt lyfta att dialog förs med personer som inte har svenska som modersmål. Rapporten pekar också på att skillnaden i transportbeteende i Sverige är så stor att om män reste som kvinnor, skulle energianvändningen från persontransporter minska med nästan 20 %. Kunskap om normer, värderingar, attityder behöver vara en större del i arbetet med ökad kollektivtrafik och här kan med fördel detta skrivas in i kollektivtrafikprogrammet, till exempel genom att i inledande avsnitt synliggöra skillnader mellan kvinnor och mäns resande och göra detta till en bärande del av det fortsatta arbetet. Förslag på aktiviteter kan till exempel vara kampanjer riktade mot män och

inventering och satsningar på busstrafik till mansdominerade arbetsplatser. Detta för att säkerställa att insatser för ökad kollektivtrafikanvändning inte enbart fokuserar på de resenärer som inte finns idag utan också se till behoven hos dagens resenärer, t.ex. vad gäller ekonomiska förutsättningar, tillgänglighet och trygghet. Att ha en väl fungerande kollektivtrafik till en rimlig kostnad för resenären är en viktig jämställdhetsfråga, då det påverkar människors möjligheter att kunna forma sitt eget liv och att kunna påverka det omgivande samhället, genom t.ex. deltagande i arbetslivet och i fritidsaktiviteter av olika slag.

Förslaget till kollektivtrafikprogram pekar på att information, biljettköp, fordon, hållplatser och anslutningsvägar ska vara trygga och tillgängliga för så många som möjligt som kan och vill åka kollektivt. Det är positivt och i linje med det övergripande jämställdhetsmålet. Det är samtidigt viktigt att synliggöra att det är en större andel kvinnor än män som upplever otrygghet i offentliga rum och denna grupp bör särskilt belysas. I förslag till kollektivtrafikprogram finns det ingen specifik statistik för den upplevda tryggheten till och från busshållplatser i Umeå kommun. Undersökningar på nationell nivå visar att mer än fyra gånger så många kvinnor har valt en annan väg eller annat färdssätt på grund av oro för att utsättas för brott jämfört med män. En angränsande fråga som kan vara värd att utreda närmare är den upplevda tryggheten i Umeå kommun.

Enkätundersökningen "Jämlika liv 20" visar att mer än var tredje kvinna (cirka 40%) väljer ibland eller ofta att avstå från att gå ut ensam av rädsla för att bli rånad, överfallen eller på annat sätt ofredad.

Jämställdhetsutskottet ser gärna att statistik från "Jämlika liv 20" tas i beaktande och lyfts in i kollektivtrafikprogrammet. Att känna sig trygg i det offentliga rummet, vilket inkluderar att använda sig av kollektivtrafik, är en viktig byggsten för att uppnå ett jämställt samhälle. Trygghet för samtliga resenärer är en grundbult i att göra kollektiva transportmedel attraktiva för samtliga invånare i Umeå kommun. Jämställdhetsutskottet vill understryka vikten av att detta tydliggörs och finns med i den slutgiltiga versionen av kollektivtrafikprogrammet.

Under avsnittet "Tillgänglighet och trygghet" är en av de aktuella åtgärderna att *"Inventera och lokalisera otrygga platser kopplade till kollektivtrafik och vidta trygghetsskapande åtgärder"*.

Jämställdhetsutskottet ser gärna att denna åtgärd utvecklas till att konkretisera vad en sådan inventering skulle innebära. Som ett komplement till den aktuella inventeringen vore det önskvärt att genomföra en enkät och- eller intervjuer med olika grupper av resenärer för att på ett konkret sätt lokalisera vilka platser som upplevs som otrygga. Under avsnittet "Kvalitet" (s.30) är en av de aktuella åtgärderna: *"Öka kunskapen om autonoma fordon och dess potential i kollektivtrafiken i Umeå kommun"*. Denna åtgärd bör utökas till: *"Öka kunskapen om autonoma fordon och dess potential i kollektivtrafiken i Umeå kommun inklusive vad autonoma fordon innebär från ett användarperspektiv"* För att utvecklingen av det kollektiva resandet ska kunna följas på ett bra sätt bör all data som är möjlig att få könsuppdelad redovisas på det sättet.

Beslutsunderlag

Kollektivtrafikprogram för Umeå kommun – Remissversion

Beredningsansvariga

Linda Gustafsson

Annika Dalén

Beslutet ska skickas till

Tekniska nämnden

Jämställdhetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Maria Myrstener (V) yrkar att efter "till exempel genom att i inledande avsnitt synliggöra skillnader mellan kvinnor och mäns resande och göra detta till en bärande del av det fortsatta arbetet." i yttrandet lägga till texten "Förslag på aktiviteter kan till exempel vara kampanjer riktade mot män och inventering och satsningar på busstrafik till mansdominerade arbetsplatser."

Propositionsordning som godkänns

Ordförandens finner att det finns ett förslag till beslut.

Jämställdhetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag med tillägg av Maria Myrsteners förslag.

§ 10

Diarienum: KS-2021/00264

JUSK - deltagande vid seminarium Umeås stadsdelar och social hållbarhet**Beslut****Jämställdhetsutskottet beslutar****att delta vid seminarium om Umeås stadsdelar och social hållbarhet fredag 5 mars 13.00-15.00 och vid seminarietillfället 26 mars 13.00-15.00.****Ärendebeskrivning**

Umeå kommun publicerade nyligen rapporten Umeås stadsdelar - så står det till. Planeringsutskottet bjuder härmed in till seminarium om det nya materialet, hur det kan användas och försöker också sätta det i ett lite större perspektiv om hur vi arbetar för att uppnå ökad social hållbarhet.

- Fredag 26 mars 13.00-15.00

PS: Seminariet har även getts vid ett tidigare tillfälle den 5 mars. Den som deltog då kan bortse från denna inbjudan eftersom detta är en reprisering för att fler ska ges möjligheter att delta.

Program

Umeås stadsdelar – hur står det till?

I vår första del av träffen går vi igenom materialet Umeås stadsdelar, sammanhanget och syftet. Därefter får vi höra några verksamheter och personer berätta om sina idéer om hur de ser nytta och användning av materialet. Kanske kan det ge inspiration till fler.

Socialt kapital och Sociala kommissionen

– hur kan det förstås och vilket övrigt arbete pågår?

Här görs en genomgång av begreppet socialt kapital och hur det kan förstås. Därefter får vi en bild av övrigt pågående arbete inom kommission för socialt hållbart Umeå för skapandet av en mer hel bild.

Mentifråga

Vi fortsätter med en mentifråga där samlar in deltagarnas synpunkter och intryck kring;

Gav materialet mersmak – kan det vara värdefullt? Finns idéer om vad som skulle behöva studeras vidare? Finns behov av särskilda tema-seminarium och isåfall kring vad? Finns särskilda medskick om vad som är viktigt för att vi ska nå målen och om vi är på rätt väg?

Summering och avslutning

Varmt välkomna

Janet Ågren, ordförande planeringsutskottet samt

Linda Gustafsson och Pernilla Helmersson, Övergripande planering

Ta gärna del av materialet via www.umea.se/stadsdelar

Beredningsansvariga

Olov Häggström

Beslutet ska skickas till

§ 11

Diarienum: KS-2021/00230

JUSK information: Kartläggning av prostitutionen på internet i Västerbotten och Norrbotten

Beslut

Jämställdhetsutskottet har tagit del av informationen

Ärendebeskrivning

Sara Moberg, utvecklingsledare mäns våld mot kvinnor, Länsstyrelsen Västerbotten, föredrar rapporten *Kartläggning av prostitutionen på internet i Västerbotten och Norrbotten 2020*, publicerad av Länsstyrelserna i Västerbotten och Norrbotten.

Beslutsunderlag

En kartläggning av prostitutionen på internet i Västerbotten och Norrbotten 2020

Beredningsansvariga

Annika Dalén, utvecklingsstrateg

§ 12

Diarienum: KS-2019/00747

Uppföljning JUSK aktivitetsplan 2020**Beslut**

Jämställdhetsutskottet har tagit del av informationen

Ärendebeskrivning

Redovisning av resultatmål JUSK 2020:

Stöd till verksamheter och processtöd jämställdhetsintegrering

1. Genomföra jämställdhetsutbildning riktad till politiker i Umeå kommun
 - Planerna på utbildning fick ställas in på grund av Covid-19 pandemin och dess restriktioner.
 - Jämställdhetsutskottets presidium deltog på Forum jämställdhet som arrangerades i februari 2020
2. Stötta verksamheter i deras jämställdhetsarbete genom att skapa strukturer för ett hållbart och långsiktigt jämställdhetsarbete
 - Ett nätverk av de personer som genomgått processutbildning för jämställdhetsarbete (framför allt handläggare inom samhällsbyggnadsförvaltningen) hålls samman av övergripande planering.
 - Stöd till enskilda förskolor i jämställdhetsarbete
 - Genomförd digital utbildning i två steg i samarbete med Region Västerbotten till samhällsplanerare i Västerbotten
 - Stöd till detaljplan genom deltagande i projektet "Jämtjämlikt" som pågår under 2021 med fokus på jämställdhetsintegrering av detaljplaner och utvecklande av Handlingsplan för jämställd detaljplanering
 - Deltagande i s.k. styrprojektet med utvärdering kring styrande och uppföljning av arbete med horisontella mål.
 - Medverkan i nationellt möte rörelserikedom
 - Expertstöd i TÖP komplettering, Norra Ön, Färdplan koldioxidneutralt Umeå, Tomtebo Strand, FÖP I20, etc.
 - Stöd till INAB i inkluderandet av jämställdhetsperspektiv i projekt vid Dävamyran samt Umeå Hamn
 - Expertstöd i likabehandlingsarbetet Maja Beskow-skolan

- Expertstöd i Klimatneutrala Umeå utifrån ett jämställdhets- och socialt hållbarhetsperspektiv
 - Expertstöd i framtagandet av rapporten "Umeås stadsdelar - hur står det till?" samt "Jämlika liv"
3. Följa upp antal nämnder som bryter ner det övergripande jämställdhetsmålet till resultatmått i de egna styrkortet
- Genomgång av samtliga nämnders samt kommunstyrelsens verksamhetsuppföljningar för 2019 samt uppdragsplaner för 2020 med fokus på formuleringar kring jämställdhet och jämställdhetsmål har presenterats för jämställdhetsutskottet.
4. Följa och uppmärksamma frågor om arbetets organisering och andra centrala personalfrågor ur ett jämställdhetsperspektiv
- Två genomförda chefsutbildningar med fokus på jämställdhet för nya chefer inom Umeå kommun samt en chefsutbildning för nya chefer i kranskommunerna.
 - Expertstöd till personalfunktionen i arbetet med KF-uppdrag kring analys av könsskillnader i ohälsotal.
5. Verka för att minst en ny verksamhet per år initierar jämställdhetsarbete
- Stöd till jämställdhetsarbete inom ramen för ett flertal större externt finansierade projekt, t.ex. Koldioxidsnåla platsen, Norra Ön, Norrbotniabanans noder, Klimatneutrala Umeå, sharing cities, JämtJämlikt, samt ett antal projekt kopplade till INAB ex. Umeå hamn. Stödet består av genomförande av utbildningar och workshops, stöd i hur jämställdhet kan integreras i projektets arbete och stöd till projektledare samt medverkan i expertgrupp, referensgrupp eller liknande.

Utåtriktad verksamhet samt synliggörande av jämställdhetsperspektiv i olika politikområden

6. Övergripande frågor har en genusanalys som underlag inför kommunfullmäktige

- Följs och presenteras kvartalsvis på jämställdhetsutskottet.

7. Genomföra eller samverka i genomförandet av minst två större seminarier med fokus på aktuella jämställdhetsfrågor

- Genomförd utbildning med fokus på pornografi och våld riktad främst till skolpersonal, socialtjänst och fritidsgårdspersonal
- På grund av pandemin har utåtriktade fysiska seminarier och utbildningar inte gått att genomföra fr.o.m. april 2020

8. Årlig återrapport till kommunfullmäktige kring utskottets arbete

- Genomfört januari 2021 (planerat till december 2020)

9. Ansöka om minst ett externt projekt per år där jämställdhet är en bärande del av arbetet

- Ansökan inlämnad till Urbact "GenderedLandscape" (beviljad, total budget för Umeå 2 600 000kr för 2,5 år. Medfinansiering Umeå kommun 30%)
- Partner i ansökan för projektet PART-Y Participation and Youth: Lab for Equal Cities där Umeå kommun har en expertroll utifrån jämställdhetsfrågor (beviljad, total budget för Umeå 105 000 kr för 2 år, ingen medfinansiering)

Gender budgeting

10. Stötta arbetet med att jämställdhetsanalysera Umeå Kommuns budget

- Samverkan med ekonomidirektör och ledningskoordinator, del i arbetet med styr- och ledningssystem för Umeå kommun
- Framtagande av kunskapsunderlag för arbete med gender budgeting

Mäns våld mot kvinnor

11. Genomföra ett årligt tema med aktiviteter som riktar sig internt och externt (ex. utbildning och seminarier samt utåtriktad verksamhet som riktar sig till invånare i Umeå kommun).

- Samverkan med Umebrå, Länsstyrelsen och Region Västerbotten kring mäns våld mot kvinnor.
- #Orangetheworld-kampanjen genomförd i november-december 2020 med debattartikel i VK samt orangea ljusinstallationer runt om i centrum.
- Framtagande och spridande av kampanjfilm med covid-tema inom ramen för BRY DIG-kampanjen i samverkan med Region Västerbotten, Länsstyrelsen och Skellefteå kommun.

12. Stötta integreringen av jämställdhet som metod i kommunens våldsförebyggande arbete

- Samverkan med Umebrå och det våldsförebyggande arbetet.
- Samverkan i uppdraget om Umeå växer tryggt och säkert som koordineras av Umebrå

Övrigt:

- Genomförda föreläsningar om Umeå kommuns jämställdhetsarbete för Umeå universitet, OECD, Urbact, UBC, Nordiska rådet, rådet för hållbara städer etc. Presentationer på konferenser arrangerade av EU-kommissionen, FORMAS, Tillväxtverket, Vinnova, etc.

- Jämställdhetsstrateg har deltagit i pilotprojektet “Measuring what matters” som drivits av EU-kommissionen och med fokus att utveckla mätverktyget Social progress Index. I det nya indexet för 2020 finns nu ytterligare två indikatorer som mäter jämställdhet i Europas regioner.
- Janet Ågren är from 2021 ledamot i Länsdelegationen i jämställdhet som leds av Landshövdingen och består av åtta ledamöter från länet.
- Jubileumsskriften “Kön, makt & politik – trettio år av jämställdhetsarbete i Umeå kommun” gavs ut 2020 och har spritts nationellt i digital och tryckt version

Beslutsunderlag

JUSK utgifter 2020

Beredningsansvariga

Linda Gustafsson

Annika Dalén

§ 13

Diarienum: KS-2019/00188

Ärenden i kommunfullmäktige 2020, hela året

Beslut

Jämställdhetsutskottet har tagit del av informationen

Ärendebeskrivning

Genomgång av beslut fattade i kommunfullmäktige under helåret 2020 med fokus på förekomst/frånvaro av jämställdhetsanalys.

Uppföljningen görs av motioner samt kommunövergripande strategier, program och policys.

Beslutsunderlag

JUSK uppföljning KF 2020 – hela året

Beredningsansvariga

Annika Dalén, utvecklingsstrateg

Propositionsordning